

MELEK YATIRIMCI İLE GİRİŞİMCİ ARASINDA YAPILAN SÖZLEŞMELER¹

CONTRACTS BETWEEN ANGEL INVESTORS AND ENTREPRENEURS

Safa KOÇOĞLU²

ÖZET

İşletmelerin sürdürülebilirliği için en önemli kaynaklarından biri sermayedir. Birçok girişimci, yenilikçi fikirlere sahip olmasına rağmen finansal yetersizlik nedeniyle fikirlerini hayata geçirememekte ve sermaye arayışına girmektedir. Bu noktada girişimciye öz kaynakları haricinde, geleneksel finansal yöntemler dışında sermaye sağlayarak destek veren, yeni bir yatırım türü ortaya çıkmıştır. Bu yatırım türü melek yatırımcılık olarak adlandırılmaktadır. Melek yatırımcılık, Türkiye’de ve dünyada önemli yatırım yöntemlerinden biri haline gelmesine rağmen ülkemizde konuya dair mevzuat düzenlemeleri yeterli değildir. Yeteri kadar yasal düzenlemenin olmaması melek yatırımcı ile girişimci arasındaki ilişkilerin zedelenmesine neden olup yatırımın sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle taraflar arasında yapılan sözleşmelerin ortaya konması oldukça önemlidir. Dolayısıyla, bu çalışmada melek yatırımcı ile girişimci arasındaki temel ilişki, bu ilişkiden doğan hak ve yükümlülükler, bu ilişkinin başlaması ve sona ermesine kadarki süreçte yapılan sözleşmeler ele alınacaktır. Literatür taramasında, melek yatırımcı ile girişimci arasındaki ilişkiyi düzenleyen sözleşmeleri hukuki boyutlarıyla inceleyen az sayıda çalışmaya rastlanması makalenin özgünlüğünü oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Melek yatırımcılık, girişimcilik, sözleşmeler, finansal kaynaklar, bireysel katılım sermayesi hakkında yönetmelik

1 Araştırma Makalesi
Makale gönderim tarihi:19.10.2024
Makale kabul tarihi:22.12.2024

2 Doç. Dr., T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Bakan Yardımcısı
E posta: safa.kocoglu@gsb.gov.tr
ORCID: 0000-0003-2203-8424

ABSTRACT

One of the most important resources for the sustainability of businesses is capital. Although many entrepreneurs have innovative ideas, they are unable to implement their ideas due to financial inadequacy and seek capital. At this point, a new type of investment has emerged that supports the entrepreneur by providing capital other than traditional financial methods, in addition to her/his own resources. This type of investment is called angel investing. Although angel investing has become one of the important investment methods in Turkey and in the world, legislative regulations on this subject are not sufficient in our country. Lack of sufficient legal regulations may damage the relations between angel investors and entrepreneurs and negatively affect the sustainability of the investment. For this reason, it is very important to reveal the agreements made between the parties. Therefore, in this study, the basic relationship between the angel investor and the entrepreneur, the rights and obligations arising from this relationship, and the contracts made during the period from the beginning to the end of this relationship will be discussed. As a result of the literature review, the originality of the study is that there is not much study on the legal aspects of the contracts made between angel investors and entrepreneurs.

Keywords: *Angel investing, entrepreneurship, contracts, financial resources, regulation on individual participation capital*

GİRİŞ

Finansal sürdürülebilirlik işletmeler için dün olduğu gibi bugünün ve geleceğin en önemli meselelerinden biridir. İşletmeler finansal sürdürülebilirliğini devam ettirebilmek için sermaye ihtiyacı duyarlar. İşletmeler sermaye ihtiyaçlarını banka kredileri, otofinansman gibi geleneksel finansal kaynakların yanı sıra alternatif finansal yöntemlerle de sağlamaktadırlar. Bu alternatif finansal yöntemlerden biri melek yatırımcılıktır.³ Melek yatırımcılıkta iki taraf söz konusudur. Taraflardan biri finansal kaynağa sahip olan melek yatırımcı, diğeri ise bir fikri olan fakat yeterli sermayesi olmayan girişimcidir. Melek yatırımcılıkta, melek yatırımcı ihtiyacı olan finansal kaynağı girişimciye sağlayarak girişimcinin fikrinin hayata geçmesine destek olur. Bir başka anlatımla, melek yatırımcı ile girişimciler birbirlerini tamamlayarak insan kaynağından ve zamandan kazan kazan prensibi uyarınca yeni girişimlerin doğumuna katkı sağlamaktadırlar.

Melek yatırımcı ile girişimcinin tanışması ailesel veya çevresel bağlarla olabileceği gibi melek yatırımcı ağ platformlarıyla da gerçekleşebilir.⁴ Bu ağlar melek yatırımcılarla girişimcileri eşleştirerek sürecin profesyonel bir şekilde yürütülmesini sağlar. Aynı zamanda bu ağlar yaptıkları ön filtreleme sayesinde tarafların ilişki kurma potansiyelini artırır. Bu ağlar dışında kuluçka merkezleri vasıtasıyla ya da girişimciler e-posta yoluyla da melek yatırımcılara fikirlerini anlatmaktadır.

Melek yatırımcıların yeni girişimlerin oluşumlarında veya gelişimlerinde katkıları son yıllarda giderek artmakta olup Türkiye’de ve dünyada önemli yatırım kaynaklarından biri haline gelmiştir. Melek yatırımcılık Türkiye’de 2012 yılında 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun’un ek madde 5’inci hükmü ile ilk kez mevzuatımızda yer edinmiştir. Ancak 2018 yılında yayımlanan KHK-703/16 maddesi ile ek madde 5 yürürlükten kaldırılmıştır. Hâlihazırda, 2013 yılında yürürlüğe giren Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik dışında mevzuatımızda konuya dair herhangi bir hukuki düzenleme yer almamaktadır. Bu durum melek yatırımcı ile girişimci arasındaki hukuki ilişkilerde problem doğurmaktadır. Oysaki melek yatırımcılarla girişimciler arasındaki hukuki ilişkilerin sınırlarının belirlenmesi ilişkinin sürdürülebilirliğini sağlarken nihai hedefe ulaşmayı da teminat altına almayı sağlayacaktır. Çünkü tarafların hak ve yükümlülüklerindeki olası ihmal ve ihlallerin sonucunda karşılaşılabilecekleri yaptırımların belirli olması oldukça önemlidir.

3 Salih Tayfun İnce, *Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Pay Sahipleri Sözleşmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 8.

4 Yavuz Selim Günay, *Girişim Şirketlerinin Finansmanının Hukuki Çerçevesi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara 2024, s. 38; Melek yatırımcı ağları, çoğunlukla çevrim içi platformlar üzerinden yatırımcı ve girişimci eşleştirmesi üzerine kuruludur. Örnek bazı melek yatırımcı ağları için bkz. <https://www.trangels.com/>; <https://abanangels.org/>; <https://www.eban.org/>, Erişim Tarihi: 28.09.2024.

Bu çalışmada melek yatırımcı ile girişimcinin tanışması ve birlikte yol yürüme kararı alması sonrasındaki hukuki ilişkide karşılaşılabilecek sözleşmelere yer verilmiştir. Uygulamada melek yatırımcı ile girişimci arasında yapılan sözleşmeleri tespit etmek için melek yatırımcılar, girişimciler ve melek yatırım ağlarında süreci yöneten kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Melek yatırımcı ile girişimci arasındaki hukuki ilişkinin bağlamını açıklamadan önce girişimcilik ile melek yatırımcılık kavramlarına ve tarafların hak ve borçlarına değinilecektir. Ayrıca melek yatırımcı ve girişimci arasındaki ilişkiyi düzenlemede mevzuatımızda hukuki açıdan eksiklikler bulunması nedeniyle uygulamada iki tarafın karşılaştığı sorunlara değinilerek çözüm önerileri sunulacaktır. Yapılan literatür taramasında melek yatırımcı ile girişimci arasında imzalanan borç doğurucu sözleşmelerin hangileri olduğunun tespit edilmesi ve bu sözleşmeleri niteliksel açıdan ele alan çalışmaya rastlanmaması bu çalışmanın özgünlüğüdür.

1.GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

1.1. Girişimciliğin Tanımı

Girişimcilik kelimesinin karşılığı “entrepreneurship” olup “enter” -giriş; “pre”- ilk anlamındadır.⁵ Girişimcilik, yeni fırsatlar oluşturarak mal ya da hizmet üretmek için üretim faktörlerinin risk alarak bir araya getirilmesidir.⁶

Girişimciliği gerçekleştiren kişiye ise girişimci denir. Girişimci üretim faktörlerini bir araya getirerek sahip olduğu yeni fikri hayata geçirmek isteyen, bunun için iş planı yapan ve aynı zamanda sermayeye ihtiyaç duyan kişidir.⁷ Sermaye ihtiyacı girişimcilerin en temel sorunlarından biridir. Girişimci sermaye ihtiyacını kendi sağlayabileceği gibi sermayesi yetersiz olduğu durumda ise yatırımcıya ihtiyaç duymaktadır. Bir başka ifadeyle, girişimci gerçekleştirmeyi hayal ettiği iş fikrinde sermaye engelini aşmak için yatırımcıya ihtiyaç duymaktadır.

Yatırımcı parayla ve/ya emekle girişimciye sermaye sağladığı takdirde, girişimci bu yolculukta yatırımcıya kendisine eşlik etme imkânı vermektedir. Bu eşlik şirketleşme yolculuğunda yatırımcıya şirkette pay sahibi olma yolunu açabilirken kimi zaman pay sahibi olmanın yanında farklı rollerde girişimin içinde yer alma fırsatı da sunabilir. Diğer bir anlatımla, fikir aşamasında yatırımcı olunabilirken girişim somutlaşarak şirketleşme yolunda adım atıldığında da yatırımcı değişik rollerde girişimci ile bağ kurabilir.

5 Semra Güney-Arman Nurmakhmatuly, “Kültürün Girişimcilğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma”, *Balkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2007) 10(18), s. 62-63.

6 Merve Koçoğlu, “Çalışanların Örgütlerine Yönelik Girişimcilik Yönelimi Algıları, Örgüt Desteği, Kariyer Tatminleri ve İşten Ayrılma Niyetleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Otomotiv Sektöründe Bir Araştırma” *Akademik Bakış Dergisi*, (2013) 35(5), s. 1, 3.

7 Er vd., “Girişimciler için Alternatif Finansman Kaynakları: Mevcut Durum ve Öneriler” *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, (2015) 1(1), s. 31, 39.

1.2. Girişimcinin Hak ve Borçları

Girişimci ve melek yatırımcının birbiriyle ilişkili fakat aynı zamanda birbirinden bağımsız hak ve borçları vardır. Melek yatırımcının ana borcu sermaye koymak iken girişimci bir veya birden fazla borç altına girebilir. Girişimcinin melek yatırımcıya karşı en temel sorumluluklarından biri yatırımcının sağlamış olduğu desteği, uygun kullanıp kullanmadığı konusudur. Bir başka ifadeyle, girişimci melek yatırımcı tarafından sağlanan sermayeyi kendi istekleri doğrultusunda keyfi harcamalara sebebiyet verecek şekilde tasarrufta bulunmaması, girişimi hayata geçirmek ve yatırımın değerini artırmaya yönelik harcamalar yapması girişimcinin asli borçları arasındadır. Söz konusu bu borçlar melek yatırımcıların korunmasına yöneliktir.⁸ Nitekim melek yatırımcı her ne kadar sermaye sahibi olsa da girişimcinin bütçe yönetimine doğrudan müdahale hakkı bulunmamaktadır. Örneğin; girişimcinin banka hesaplarına erişimi mümkün değildir. Bu nedenle melek yatırımcının temel borcu olan sermayenin yatırılacağı hesabın belirlenmesi oldukça önemlidir.

Uygulamada girişim şirketleşmemişse sermaye girişimcinin şahsi hesabına yatırılmaktadır. Bu da bazı riskler barındırmaktadır. Şahsi hesaplara üçüncü kişilerin müdahalesi söz konusu olamayacağından girişimcinin sermayeyi kullanma şekli kendi inisiyatifine bırakılması sonucuyla karşı karşıya kalınabilir. Kanaatimce bu sorun sözleşmeye eklenecek olan “ortak hesap” açılımı şartıyla rahatlıkla aşılabılır.⁹ Şayet girişim şirketleşmişse bu halde yine şirket hesabına resmi sermaye sahibi olmadan kota koydurulması mümkün değildir. Bu takdirde de sözleşmeye eklenecek olan bir hükümlerle girişimcinin banka döküm hareketlerinin belirli periyodlarla paylaşılması şartı eklenebilir.

Girişimcinin melek yatırımcıya olan bir diğer sorumluluğu ise işletmenin büyümesiyle gerçekleşebilmektedir. Başlangıçta girişime yatırılan sermaye süreç içerisinde gelişip büyüyebileceği gibi tamamen kaybedilebilmesi de muhtemeldir. Örneğin; girişimin sermayesi ilerleyen süreçte on katına çıktığı farz edilirse bu halde hisse satışının yapılması girişimin büyümesi adına gerekli olabilir. Bu durumda melek yatırımcı ile girişimci arasındaki ilk sözleşmede “şirket hisselerinin belirli bir miktara ulaşması halinde hisse satışı gerçekleştirilecektir” şeklinde koşullar düzenlenebilir. Diğer bir ifadeyle, şirketin hisse satışını başlatabilecek yetkinin melek yatırımcıya sağlanmasına dair yetkiye sözleşmelerde yer verilebilir. Örneğin; şirketin hisselerinin

8 Sami Etula, “Sweat Networks Equity Guide To Finding An Angel Investment”, <https://www.keuke.fi/client/keuke/userfiles/guide-to-finding-an-angel-investment.pdf>, Erişim Tarihi: 10.09.2024.

9 Ortak banka hesapları “müşterek hesap” ve “iştirak halinde hesap” olmak üzere ikiye ayrılır. Buna göre hem girişimci hem melek yatırımcı hesap sahibi konumunda olur. Müşterek hesap durumunda her iki hesap sahibi de tek başına hesap üzerinde işlem yapma yetkisine sahip olur ki taraflar arasında sıkı güven ilişkisi olan durumlarda bu hesap türü tercih edilir. İştirak halinde hesapta ise hesap üzerinde işlem yapılması için tarafların birlikte hareket etmesi zorunludur. Bkz. Meryem Solmaz Bilici, *Bankanın Mevduat Sözleşmesinden Doğan Hukuki Sorumluluğu*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2024, s. 47 vd. Ancak belirtmek gerekir ki melek yatırımcı ile girişimci arasında iştirak halinde bir hesap olması, girişimcinin hareket alanını oldukça kısıtlayabilir, zira hesaptaki her bir işlem için melek yatırımcının da imzasına ihtiyaç duyar.

değeri beş milyon doları geçtiği takdirde hisselerin satışı sermaye yatırımcısı talep ettiği takdirde satışa çıkarılabilir ya da şu sayıdaki müşteri portföyü yakalandığı takdirde, kullanıcı sayısı şu rakamı bulduğunda, çalışanlarının sayısı şu oranı geçtiğinde şeklinde sözleşmeye konan hükümlerle hisse satışı sağlanabilir. Sözleşmelere eklenen bu hususlar, melek yatırımcının sağladığı sermayenin kontrolünü tamamen girişimcinin inisiyatifine bırakılmamasına katkı sağlayacaktır.

Melek yatırımcıların bilgi edinme hakkı girişimcinin başka bir borcu olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁰ Bu borç gereği girişimci karşılıklı belirlenen sürelerde gerçekleştirdiği çalışmalarını raporlayabileceği gibi melek yatırımcının girişim faaliyetlerine bizzat katılımına izin vererek de bu sorumluluğu yerine getirebilir.

Girişimcinin melek yatırımcıya karşı bir diğer sorumluluğu ise yetki ve hak bazındadır. Melek yatırımcı ile girişimci arasında yapılan sözleşmelerde genellikle melek yatırımcıya kurulacak şirkette en az bir sandalye hakkı verildiği bu hak doğrultusunda sermaye harcama bütçesi, yıllık işletme bütçesi, üst düzey yöneticilerin ücretlendirme ve çalışma koşulları, ek hisse ihracı, yapı, varlıklar, birleşme, devralma veya elden çıkarmadaki herhangi bir büyük değişiklik, belirli bir değer üzerindeki herhangi bir borç veya varlık haczi, yatırılan fonların kullanımı gibi konularda bazı veto veya onay yetkilerinin tanındığı görülmektedir.¹¹ Melek yatırımcıya genel kurulda oy kullanma hakkı, özel denetim isteme hakkı, tasfiye payı hakkı gibi haklar da sağlanabilir.¹² Ayrıca kredi kullanımı gibi finansman araçlarının melek yatırımcıların onayına tabi olduğu haller de görülmektedir. Bu bakımdan melek yatırımcının bahsi geçen hakları girişimci açısından borç niteliği taşıyacaktır.

2. MELEK YATIRIMCILIK KAVRAMI

2.1. Melek Yatırımcılık Tanımı

Melek yatırımcılık özel bir yatırım türü olup girişimcinin ihtiyacı olan finansal kaynağı ve/veya danışmanlığı sağlayarak yatırımcı projenin hayata geçmesine yardımcı olur.¹³ Girişimciye gerekli olan sermayeyi sağlayarak ona destek olan kişiye

10 Etula, *Sweat Networks...*, s. 56.

11 Tom McKaskill, *An Introduction to Angel Investing-A Guide to Investing in Early Stage Entrepreneurial Ventures*, Breakthrough Publications, 2009, s. 135, https://www.angelcapitalassociation.org/data/Documents/Resources/McKaskill-Intro_to_Angel_Investing.pdf, Erişim Tarihi: 10.10.2024.

12 Seren Deniz Yanık, "Girişim Şirketlerinin Sermaye İhtiyaçlarını Karşılama İçin Kullandıkları Fon Mekanizmaları", *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (2021) 2, s. 339, 344.

13 Eshabil Şener, *Girişimciliğin Finansmanında Melek Yatırım: Türkiye Üzerine Bir İnceleme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Kırklareli 2019, s. 26; Gazi Kurnaz - Aykut Bedük, "Türkiye'de ve Dünyada Melek Yatırımcılık", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (2017) 20(1), s. 27, 28; Nurullah Uçkun, "KOBİ'lerin Finansal Sorunlarına Melek Sermaye Çare Olabilir mi?" *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (2009) 41, s. 121, 124; Pınar Çağlayan Aksoy vd., *Sorularla Fintek*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023, s. 270; Tuba Özkan, "Girişimcilikte Finansman Modeli", *EKEV <Akademi Dergisi*, (2019) 23(78), s. 553-555.

ise melek yatırımcı denir.¹⁴ Melek yatırımcılar çoğunlukla gerçek kişilerdir. Özel yatırımcı olarak da adlandırılan bu kişiler varlıklı bireyler olup yüksek potansiyel gelir elde etmek için yüksek riskli anlaşmalara yatırım yapan kişilerdir. Aynı zamanda melek yatırımcılar kısa vadede paralarını geri alamayacaklarını bilen sabırlı kişilerdir.¹⁵

Melek yatırımcılık kavramı doğrudan Kanun'da düzenleme bulan bir kavram değildir.¹⁶ Öte yandan “Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik” (“BKS Yönetmeliği”) hükümleri çerçevesinde melek yatırımcı, “bireysel katılım yatırımcısı” (BKY) olarak isimlendirilmekte¹⁷ ve Yönetmelik'in 3. maddesinde; “*Kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya büyüme aşamasındaki şirketlere aktaran gerçek kişiler*” olarak tanımlanmaktadır. BKS yönetmeliği dikkate alındığı takdirde gerçek kişi olmayan bir girişimin Türk hukukuna göre melek yatırım kapsamında değerlendirilmesi mümkün gözükmemektedir. Kanaatimce düzenlemenin tekrar gözden geçirilmesi ve uygulamada karşılığı olan gerçek kişilerin de melek yatırımcı kapsamında değerlendirilmesini sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Ancak melek yatırımcıların yalnızca gerçek kişiler olacağı varsayımında bulunmak doğru değildir¹⁸. Melek yatırımcı olarak gerçek kişilerin, şirketlerin ya da gerçek kişilerin bir araya gelerek oluşturdukları melek yatırım ağları da bulunmaktadır. BKS Yönetmeliği'ne göre bireysel katılım yatırımcısı ağları (melek yatırımcı ağları), “*Girişimcilerin BKY'ler ile bir araya gelmesine aracılık eden, BKY'ler tarafından 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu veya 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) hükümleri uyarınca kurulan tüzel kişiliği haiz yapılar*” şeklinde tanımlanmaktadır. Bununla birlikte yine Yönetmelik hükümlerinden anlaşıldığına göre BKY ağı dışındaki tüzel kişilerin melek yatırımcı/BKY olması mümkün gözükmemektedir. Kanaatimce yönetmelikteki

14 Annareetta Lumme vd., *Informal Venture Capital: Investors, Investments and Policy Issues in Finland*, Kluwer Academic 1998, s. 21; Ümit Büyükyıldırım, *Yeni Başlayanlar için E-Ticaret*, Longplay Dijital Ajans Hizmetleri 2014, s. 20, <https://www.umityildirim.com/dosyalar/Yeni-Baslayanlar-Icin-E-Ticaret.pdf>, Erişim Tarihi: 25.09.2024.

15 Gerald A. Benjamin - Joel Margulis, *The Angel Investor's Handbook, How to Profit from Early-Stage Investing*, Bloomberg Press, s. 2.

16 Öte yandan örneğin İstanbul Arel Üniversitesi Kuluçka ve Girişimcilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği'nde “melek yatırımcı” kavramı geçmekte ve söz konusu kavram, “Öğretim elemanı veya girişimci adayının projelerine mali destek sağlayan gerçek veya tüzel kişiler” şeklinde tanımlanmaktadır (md. 4). Bu durum, her ne kadar kapsamlı bir mevzuat ile düzenlenmemiş olsa da uygulamada melek yatırımcılığın sıklıkla uygulanan bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır. Üstelik bu tanımda, BKS Yönetmeliği'nden farklı olarak tüzel kişilerin de melek yatırımcı olabileceği ifade edilmektedir. Yine Rekabet Kurulu'nun bir kararında da “melek yatırımcı” kavramının geçtiği görülmektedir. Bkz. Rekabet Kurulu, K. 20-31/394-177 T. 25.06.2020, www.lexpera.com.tr, Erişim Tarihi: 13.09.2024.

17 İnce, *Girişim...*, s. 8.

18 Gözde Uçar, “Risk Sermayesi ve Meslek Sermaye Finansman Yönetiminin Girişimciliğin Finansmanı Açısından Değerlendirilmesi” *İşletme Bilimi Dergisi*, (2020) 8(1), s. 23; Sinem Ulutürk Cinbaş, “Türkiye'deki Akredite Melek Yatırımcı Ağlarının Gelişiminin ve Karakteristik Özelliklerinin Analizi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, (2017) 1(1), s. 103, 106.

bu kısıtlamaların uygulamadaki koşullar dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmesi yasal düzenlemelerle fiili durumun uyumlu olmasına katkı sağlayacaktır. Türkiye’deki melek yatırımcı ağları arasında Galata Business Angels, Keiretsu Forum Türkiye, Şirket Ortağım Melek Yatırım Ağı, Q Angels, Egiad Melekleri Yatırım Ağı, Trangel, Arya Kadın Yatırım Platformu, Reinves Angels, Mavi Okyanus yer almaktadır.¹⁹

Melek yatırımcıların yatırım yapmalarındaki temel motivasyonları çeşitlilik gösterebilir. Kimi zaman para kazanma kimi zaman bir fikre ait hissetme kimi zaman danışmanlık yapma kimi zamansa kendi ticari portföyünü çeşitlendirme isteği olabilir.²⁰ Genellikle melek yatırımcılar girişimcilere yalnızca finansal destek sağlamakla kalmayıp aynı zamanda danışmanlık hizmeti de vermektedirler. Bu durum, BKS Yönetmeliği’ndeki BKS tanımında yer alan “*kişisel varlıklarını ve/veya tecrübe ve birikimlerini*” ifadesi ile de ortaya konmaktadır. Çoğu melek yatırımcı aynı zamanda eski bir girişimci olduğundan girişimcilerin ihtiyaçlarını daha rahat tespit edebilmekte ve ihtiyaç duydukları alanlarda gerekli yönlendirmeleri yapabilmektedir. Bu nedenle melek yatırımcılara sağlamış oldukları finansal değer geri verilmesinin yanı sıra manevi açıdan girişimin başarıya ulaşmasına şahit olmaları da onların motivasyon kaynağıdır.²¹

Dolayısıyla melek yatırımcıların bazıları yalnızca finansal destek verip sürece dahil olmak istemeyebilirken bazıları sürecin içerisinde aktif rol almak da isteyebilirler.²² Çünkü melek yatırımcılar bu tecrübe aktarımı sayesinde yeni beceriler kazanmakta, farklı iş kollarında yer almakta, kendileri gibi yeni yatırımcılarla iletişim ve iş birliği geliştirmekte ve teknik bilgiler edinmekte²³ olup ülke ekonomisine katma değer sağlayabilmektedirler.²⁴

19 Sudanaz Uzunkaya, “Türkiye’deki Akredite Melek Yatırım Ağları”, StartupCentrum, 8 Ocak 2022, <https://media.startupcentrum.com/tr/turkiyedeki-akredite-melek-yatirim-aglari/>, Erişim Tarihi: 12.09.2024.

20 Stephen Prowse, “Angel Investors and The Market for Angel Investments”, *Journal of Banking and Finance*, (1998) 22(6-8), s. 785-792, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378426698000442>, Erişim Tarihi: 14.09.2024.

21 Ceyda Çakır, *Türkiye Startup Ekosisteminde Üniversite Kuluçka Merkezlerinin ve Melek Yatırımcılarının Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Tekirdağ 2021, s.29; Kurnaz - Bedük, *Türkiye’de ve...*, s. 29; Arzu Meltem Dinler Sakaryalı, “İnovasyon ve Risk Sermayesi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (2014) 9(1), s. 183, 200; Uçar, *Risk Sermayesi...*, s.16; Mehmet Emin Karabayır vd., “Melek Yatırımcıların Yatırım Kararlarında Girişimci Odaklılığın Rolü: Türkiye’deki Melek Yatırımcılar Üzerine Bir Çalışma”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, (2012) 67(2), s. 69, 73.

22 Er vd., *Girişimciler...*, s. 40; Gözde Bingöl - Sibel Yılmaz Türkmen, “Girişimciliğin Finansmanında Melek Sermaye ve Türkiye Uygulaması”, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, (2016) 12(45), s. 357, 361; Kurnaz - Bedük, *Türkiye’de ve...*, s. 30; Muhammet Fatih Canbaz - Doğan Öztürk, “Melek Yatırımcılık Farkındalık Analizi: Afyonkarahisar Örneği”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, (2019) 6(12), s. 204, 206; Osman Uluyol, “Girişimcilikte Alternatif Bir Finansman Modeli Olarak Melek Finansman Yöntemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (2008) 3(2), s. 43, 49.

23 Kurnaz-Bedük, *Türkiye’de ve...*, s. 31; Ulutürk Cinbaş, *Türkiye’deki Akredite...*, s. 104; Uluyol, *Girişimcilikte...*, s.49.

24 Canbaz-Öztürk, *Melek Yatırımcılık...*, s. 208; Kurnaz-Bedük, *Türkiye’de ve...*, s. 28; Yılmaz Bayar,

351 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 82'nci maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca bireysel katılım yatırımcılarının vergi desteklerinden yararlanabilmeleri için Hazine ve Maliye Bakanlığı'na başvuruda bulunarak ilgili Bakanlıktan bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış olmaları gerekmektedir. BKS Yönetmeliği'nin 5'inci maddesi bireysel katılım lisansına sahip olmak isteyen yatırımcıları, 'yüksek gelir veya servete sahip yatırımcılar' ve 'tecrübeli yatırımcılar' olmak üzere iki kategoriye ayırmış ve her bir yatırımcı grubunun sahip olmaları gereken şartları Yönetmelik hükmünde detaylarıyla açıklamıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın değerlendirmesi sonucunda beş yıllığına verilen lisansların beş yıllık süreler için yenilenmesi mümkündür.

2.2. Melek Yatırımcının Hak ve Borçları

Melek yatırımcı girişimcinin girişimini hayata geçirmeye veya gelişmesine katkıda bulunarak diğer bir ifadeyle yatırım yaparak girişime ortak olma yoluyla borçlanan kişidir. Melek yatırımcıların asıl borçları çoğunlukla sermaye borcu olsa da iş deneyimlerini ve profesyonel ağlarını paylaşma borçları da asıl borçları arasındadır.²⁵ Dolayısıyla melek yatırımcılar sermaye vermekten daha fazlasını da borçlanabilirler. Örneğin, bilgi ve birikimlerini aktarmayı taahhüt edebilirler. Ürün ve hizmetlerin nasıl geliştirileceğine dair tavsiyede bulunabilirler. Kendi bağlantılarını girişimciyle paylaşarak müstakbel müşteriler, tedarikçiler, satıcılar, distribütörler, finans kurumlarıyla iş birliği geliştirilmesine katkıda bulunabilirler. Kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili destek olabilirler. Düzenli ziyaret etme, strateji geliştirme, etkili iş birlikleri kurma, finansal kararları verme, yönetsel beceriler gibi konularda girişimciye karşı borç altına girebilirler.²⁶

Melek yatırımcının en temel borçlarından biri, girişimcinin ortaya koyduğu fikrin hayata geçirilebilmesi için gerekli sermaye tutarının ödenmesidir. Bu tutar, girişimci ile melek yatırımcı arasında imzalanan sözleşmeye de yazılır. Şayet tutar net değilse ortalama bir yatırım tutarı yazılmalıdır.²⁷ Melek yatırımcının sağlayacağı finansal sermaye yerli ve yabancı kaynaklı olabileceği gibi aynı ve nakdi de olabilir. Her ne kadar Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ²⁸'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ²⁹'in 1'inci maddesi uyarınca yapılan değişiklik doğrultusunda sözleşme konusu ödeme yükümlülüklerinin Türk parası cinsinden yerine getirilmesi ve kabul edilmesi gerekmedikçe de uygulamada

"Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Melek Finansmanı", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, (2012) 7(2), s. 133, 134.

25 Canbaz -Öztürk, *Melek Yatırımcılık...*, s. 208; Yanık, *Girişim Şirketlerinin...*, s. 340; Kurnaz- Bedük, *Türkiye'de ve...*, s. 28; Peter Kelly, *Business Angel Research: The Road Traveled and The Journey Ahead Handbook of Research on Venture Capital*, Edward Elgar Publishing 2007, s. 315.

26 Benjamin -Margulis, *The Angel Investor's...*, s. 3.

27 Yatırımcının borcu sözleşmede sermaye borcunun yerine getirilmesi şeklinde netleştirilebilirken girişimcinin borcu örneğin yatırımcının vermiş olduğu sermayenin beş katına ulaşması halinde doğacağı şeklinde de düzenlenebilir.

28 Tebliğ No: 2008-32/34.

29 RG 19.04.2022/31814.

genellikle yabancı para (dolar/euro) cinsinden belirlemeler yapılmaktadır. Ekseriyetle sözleşmelerde yatırım tutarı dolara endeksli şekilde Türk lirası cinsinden belirlenip Türk lirası cinsinden bankaya yatırılmaktadır.

Girişimci ile sözleşme imzalayarak ilk ödemeleri yapmaya başlamak melek yatırımcının ilk borçlarından biridir. Takip eden ödemeler sözleşme hükümleri çerçevesinde yapılmalıdır. Ancak söz konusu ödemeler girişimcinin performans başarılarına tabi tutulabilir. Melek yatırımcının girişimciye sağlayacağı ödemelerde temerrüt söz konusu olduğu takdirde temerrüdün esasları, söz konusu ise şirkete katılma payları ve bunların devri esaslarına sözleşmede yer verilmelidir.

Melek yatırımcılar girişimcilere sağladıkları maddi ve manevi desteğin karşılığında girişimin başarılı olması durumunda kendilerine pay verilmesini talep edebilir. Ancak bu talep girişimciyi büyük bir sorumluluk altına sokacak aşırı yüksek değerlendirme talepleri olmayacak şekilde kurgulanmalıdır.³⁰ Bunun aksi melek yatırımcı mantığı ile uyuşmayacaktır. Ayrıca banka gibi geleneksel finansal kaynaklardan farklı olarak bu yatırım türünde girişimciyi köşeye sıkıştıran vade koşulları, faiz, yapılandırılmalar daha esnek biçimde kurgulanmalıdır.³¹ Nitekim melek yatırımcının girişimciye sağlamış olduğu nakdi veya aynı desteğin karşılığında girişimciyi borçlandıran nitelikte bir belge talep edilemeyeceği, rehin, ipotek benzeri teminatların alınamayacağı, temlik ve temettü garantisi talep edilemeyeceği Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 17'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında açıkça hüküm altına alınmıştır.

3. GİRİŞİMCİ İLE MELEK YATIRIMCI ARASINDAKİ ORTAK HAK VE BORÇLAR

Sadakat yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü, rekabet etmeme yükümlülüğü gibi borçlar hem melek yatırımcının hem girişimcinin borcudur. Melek yatırımcının girişimciye karşı sadakat yükümlülüklerini yerine getireceğini, haklı bir sebep olup olmaması gözetilmeksizin yatırımda bulunduğu girişimcinin çalışanlarını veya şirketle bağlantılı kişilerle ilişki tesis etmemesi, girişimin bir parçası olan bu kişileri başka bir iş alanında faaliyette bulunmaları konusunda cesaretlendirmeyeceği konusundaki yükümlülüğü yerine getireceği, şirketle ilişkisi devam ettiği müddetçe edindiği bilgileri, ilişki nihayet bulsa bile, ifşa etmeyeceği konusunda gizlilik hükmüne yer verilmesi, taraflar arasında fikri mülkiyet hukukuna konu olan veya olabilecek her türlü ticari marka, patent, know-how gibi hususlarda girişimcinin hak sahibi olduğunu

30 İstanbul 4. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2019/382 K. 2020/445, T. 8.10.2020 “...Melek yatırım ağı müvekkilinin şirket ortağı çerçevesinde kurulacak şirketin %51 i nin taahhüt edildiğini ancak daha sonra 26/12/2016 tarihinde imzalanan hissedarlar sözleşmesinde müvekkilinin %5 paya razı olduğunu, proje girişimcilerine %51 pay verilmesi ile proje ‘melek yatırım ağı’ niteliğini kaybetmiş olsada şirkete hissedar olarak Türkiye nin önde gelen iş insanlarının dahil olmasının müvekkilinin bu razı gelişine etkili olduğun...”, www.lexpera.com.tr, Erişim Tarihi: 22.09.2024.

31 Uçar, *Risk Sermayesi...*, s. 25.

kabul eden beyanların yer alması önemlidir. Dolayısıyla sadakat yükümlülüğü çift yönlüdür. Girişimcinin de melek yatırımcıya karşı bu yükümlülüğe riayet etmesi gerekmektedir.

Yine rekabet etmeme yükümlülüğü her iki taraf bakımından da hem borç hem bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Hukuki ilişkinin sona ermesinden itibaren taraflara sözleşmede kararlaştıracağı süre boyunca rekabet etmeme yükümlülüğü düzenlenebilir. Ancak rekabet etmeme yükümlülüğünün sınırları iyi belirlenmelidir. Örneğin, sözleşmede melek yatırımcının benzer bir girişimin yönetim kurulunda yer almaması belirtilebilir. Bu sözleşmelerde melek yatırımcının yatırımlarını veya diğer faaliyetlerini kısıtlayan, sınırı belli olmayan rekabet etmeme hükümleri önerilmemelidir.³² Bunun yanı sıra melek yatırımcının girişimin sınırlarını koruma ve çıkarlarını zedelememe yükümlülüğü, denetim ve gözetim sorumluluğu üstlendiği takdirde danışmanlık hizmeti verme borçları da söz konusu olabilir.³³

Melek yatırımcı ve girişimci arasındaki ilişkide sürece dahil olacak üçüncü şahısların durumu girişimcinin ve melek yatırımcının bir diğer sorumluluğu arasında yer alır. Bir başka ifadeyle, melek yatırımcı ve girişimci arasındaki ilişkiye süreç içerisinde yeni bir girişimci veya melek yatırımcının dahil olması ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Bu ihtimal tarafların hak ve yükümlülüklerine ileride etki edecek bir husustur.³⁴ Aynı şekilde girişimcinin ya da melek yatırımcının haklarını bir başka kişiye devir ve temlikine yönelik bir durumun da söz konusu olabileceği göz ardı edilmemelidir. Şayet devir ve temlik konusunda taraflar birbirlerine karşı bir kısıt getirmek istiyorlarsa aralarındaki yapılan sözleşmede devir ve temlik yasağı hükmüne de yer verilmelidir. Bir diğer ifadeyle taraflardan herhangi birinin önceden diğer tarafın yazılı onayını almadan hak ve yükümlülüklerini herhangi bir üçüncü kişiye devredemeyeceği hususu sözleşmede düzenlenmelidir.

Melek yatırımcı ile girişimci arasında yapılan sözleşmelerde değişiklik yapılması veya feragate ilişkin hükme de yer verilmelidir. Sözleşmelerde olası değişikliklerin yapılması veya bazı haklardan feragat edilmesi taraflar açısından bir diğer hak olarak karşımıza çıkmaktadır. İçerikte yapılacak herhangi bir değişikliğin veya taraflardan birinin feragatinin ancak yazılı şekilde yapıldığı takdirde mümkün olabileceğinin hüküm altına alınması da oldukça önemlidir.

4. MELEK YATIRIMCI İLE GİRİŞİMCİ ARASINDA YAPILAN SÖZLEŞMELER

4.1. Sözleşmenin Hukuki Niteliği

Bir borç ilişkisinde hak ve yükümlülüklerdeki ihlaller neticesinde tarafların hukuki sorumlulukları gündeme gelir. İhlal, öncelikle varsa taraflar arasındaki sözleşme incelenerek, şayet sözleşmede hüküm yoksa kanunlar dikkate alınarak

32 Etula, *Sweat Networks...*, s. 50.

33 Yanık, *Girişim Şirketlerinin...*, s. 344.

34 Etula, *Sweat Networks...*, s. 51.

tespit edilir. Melek yatırımlara ilişkin yasal düzenlemeler 4059 sayılı Finansal İstikrar ile Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ek 5'inci maddesi; 13.06.2012 tarihinde kabul edilen 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 82'nci maddesi; 15.02.2013 tarihli ve 28560 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik; 21.08.2013 tarihli ve 28742 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış "Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığından: Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi Hakkında Tebliğ"³⁵dir.

Bahsi geçen yasal düzenlemelerde melek yatırımcı ile girişimci arasında süreç içerisinde yapılan sözleşmelere uygulanması gereken mevzuata yer verilmemiştir. Melek yatırımcı ve girişimci arasında yapılan sözleşmeler borç doğuran sözleşmeler şeklinde değerlendirilebilir. Bu bağlamda genel anlamda borç ilişkisine uygulanan genel hükümlere yönelik Türk Borçlar Kanunu'na (TBK) ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulacağı sonucuna varılabilir.

4.2. Sözleşmenin Kuruluşu

TBK'nun 1'inci maddesi gereği sözleşmeler birbirine uygun karşılıklı irade beyanlarının açıklanması ile kurulur. Kanun koyucu TBK'da irade beyanının önemini çok açık bir şekilde vurgulamaktadır. Hukuken geçerli bir sözleşmeden söz edebilmek için iki tarafın iradesi, bu iki tarafın iradelerinin karşılıklı ve birbirine uygun şekilde açıklanması gereklidir.³⁵

Sözleşmeler, hazır olanlar ve hazır olmayanlar arasında olacak şekilde kurulabilir. Hazır olanlar arası yapılan sözleşmelerde taraflar karşılıklı olarak iradelerini birbirlerine açıklar. Kabul beyanının karşı tarafa varması ile sözleşme kurulur. Yaşadığımız çağ gereği kişilerin karşılıklı fiilen bulunması çoğu zaman mümkün olamamaktadır. TBK'nun 4'üncü maddesinde bu durum dikkate alınarak telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri, hazır olanlar arasında yapılmış sayılır hükmü düzenlenmiştir. Sözleşme hazır olmayanlar arasında kurulmuşsa TBK'nun 11'inci maddesi uyarınca sözleşme kabul beyanının önerene ulaştığı anda kurulur.³⁶

Taraflar sözleşme görüşmeleri sırasında birbirlerine karşı dürüst davranma, aldatıcı davranışta bulunmama, gereken bilgileri paylaşma yükümlülüklerine uymalıdır. Aksi halde culpa in contrahendo ilkesi³⁷ gereği kişi, sözleşmenin karşı tarafına kusuru oranında zararını gidermekle mükellef olur.³⁸

35 Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Turhan Kitabevi, 16. Bası, 2012, s. 53; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Yayınevi, 10. Bası, 2008, s. 203 vd; Mehmet Ayan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 5. Bası, 2007, s. 107; Kemal Oğuzman - Urgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 42.

36 Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku...*, s. 64-66; Oğuzman - Öz, *Borçlar Hukuku...*, s. 74.

37 Culpa in contrahendo, sözleşme imzalanmadan önceki görüşmeler esnasında tarafların kusurlu olarak birbirlerine zarar vermeleri halinde bu zararlardan kaynaklı sorumluluk olarak ifade edilmektedir. Bkz. Huriye Reyhan Demircioğlu, *Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa In Contrahendo Sorumluluğu)*, Yetkin Yayınları, Ankara 2009; Oğuzman -Öz, *Borçlar Hukuku...*, s. 40. Bir sözleşme yapmak üzere bir araya gelen melek yatırımcı ve girişimci arasında da culpa in contrahendo sorumluluğu söz konusu olur.

38 Oğuzman - Öz, *Borçlar Hukuku...*, s. 77-78.

4.3. Sözleşmenin Geçerlilik Şartları

Hukuki nitelik başlığı altında değinildiği üzere, melek yatırımcılık sözleşmesi sui generis bir sözleşmedir. Bu sebeple Kanunda özel olarak düzenlenmemesi, sözleşmenin geçerli bir şekilde kurulması için de TBK genel hükümlere bakılmasını gerektirmektedir.

Tüm sözleşmelerde olduğu gibi melek yatırımcı ile girişimci arasındaki sözleşmelerin hüküm ifade edebilmesi için tarafların sözleşme yapma ehliyetine sahip olmaları gerekmektedir. Gerçek kişiler bakımından, kişiler ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. Kişi ergin ve kısıtlı değilse tam ehliyetli, kişinin ergin olmaması ya da kısıtlı bulunması durumunda ise yasal temsilcisinin izin veya onaması ile sözleşme ilişkisi kurulabilir. Taraflardan biri tüzel kişi olduğu takdirde ise tüzel kişinin türüne özgü kurallar dikkate alınarak değerlendirme yapılmalıdır.³⁹

Sözleşmenin konusu emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlaka ve şahsiyet haklarına aykırı olmamalı, sözleşmenin konusu imkânsız olmamalı, tarafların irade beyanları muvazaalı olmamalı, tarafların iradeleri sakatlanmamış olmalıdır. Aksi halde sözleşmenin kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacağı TBK'nun 27'nci maddesinde düzenlenmiştir. Ayrıca sözleşmede aşırı yararlanma da söz konusu olmamalıdır.

Yanı sıra melek yatırımcılık sözleşmesi, TBK md. 12 gereğince herhangi bir şekle bağlı olarak değerlendirilemez. Bununla birlikte aslında melek yatırımcılık sözleşmesi, mevzuatta düzenlenen farklı sözleşme hükümlerini ihtiva edebilir. Özellikle melek yatırımcının sağlayacağı finansman bir taşınmaz ise resmi şekil, alacağın devri ise yazılı şekil şartı gerekir. Dolayısıyla melek yatırımcılık sözleşmesinin şeklen geçerli kurulabilmesi, sözleşmenin içeriğinde şekil şartına bağlı bir hükmün olup olmaması göz önünde bulundurularak değerlendirilebilir.

4.4. Sözleşmenin Hukuki Niteliği

Hukuk sistemimizde, sözleşmelerin önceden tayin edilmiş tiplere uyması gerektiğine yönelik değil; aksine, düzenlenecek ilişkilerin özelliklerine göre akit serbestisi sınırlarında kalmak şartıyla, istenen içerik ve tipte sözleşme yapılabileceği, bu doğrultuda düzenlenmesi gereken ilişkiye uygun şekilde kanunda belirtilen tiplerden ayrışabileceği esası benimsenmiştir. Kanunda sayılan sözleşme türlerinden unsurlar içerse de kanunda tanzim edilmeyen sözleşmelere isimsiz sözleşmeler denir.⁴⁰ Melek yatırımcı ile girişimci arasında yapılan sözleşmeler mevzuatta düzenlenmediğinden isimsiz sözleşmeler kapsamında sınıflandırılmaktadır.⁴¹ Sui generis (kendine

39 Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku...*, s. 90-91; Oğuzman - Öz, *Borçlar Hukuku...*, s. 80-81.

40 Erden Kuntalp, *Karışık Muhtevalı Akit*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Doçentlik Tezi, Ankara 1971, s. 9-10.

41 Şebnem Akipek - Erkan Küçükgüngör, *Sözleşmeler Rehberi*, Yetkin Yayınları, 2002, s. 24; Fahrettin Aral - Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 50; Aydın

özgü), karma ve bileşik sözleşmeler isimsiz sözleşmelerin üç türüdür.⁴² Sui generis sözleşmeler kanunda düzenlenen sözleşmelerden bağımsız kendine özgü unsurlar içeren sözleşmelerdir.⁴³ Karma sözleşmeler kanunda düzenlenen çeşitli sözleşmelerin kanunun öngörmediği şekilde bir araya gelmesiyle oluşan sözleşmelerdir.⁴⁴ Bileşik sözleşmeler ise kanunda düzenlenen birden fazla sözleşmenin mahiyetlerine halel gelmeksizin bir araya getirilerek oluşturulan sözleşmelerdir.⁴⁵

İsimsiz sözleşme olarak kabul edilen yatırım sözleşmelerine hangi hükümlerin uygulama alanı bulacağı belirsizdir.⁴⁶ Konuya dair gerek TBK’da gerek TTK’da gerekse de Sermaye Piyasası Kanunu’nda herhangi bir özel hüküm bulunmamaktadır. Temel ve özel kanunların emredici hükümleri, genel hükümleri ve konuya ilişkin özel hükümlerin kıyasen uygulanması silsilesi izlenecektir. Bu sözleşmeler isimsiz sözleşme türlerinden sui generis sözleşme olarak kabul edilirse iyi niyet kuralları ve genel teamüllere göre yorumlanır ve tamamlanır. Sözleşmeler yorumlanırken ve/veya tamamlanırken kanundaki benzer sözleşme hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.⁴⁷ TBK’nun 620’nci maddesi “*Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir. Bir ortaklık, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşııyorsa, bu bölüm hükümlerine tabi adi ortaklık sayılır.*” hükmü uyarınca adi ortaklığa ilişkin hükümler genel hüküm niteliği taşıdığından kıyasen uygulama alanı bulacağı kabul edilebilir. Ayrıca vekâlet sözleşmesinin boşluk doldurucu genel bir hüküm oluşu melek yatırımcılık sözleşmeleri açısından da göz önünde bulundurulmalıdır.⁴⁸ Yalnızca Sermaye Piyasası Kanunu’nun 18’inci maddesi uyarınca “Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı hükümleri uygulama alanı bulmaktadır” hükmü uyarınca melek yatırım ortakları bakımından bağlayıcı olan yönetim ilkelerinin melek yatırımcılar bakımından da uygulama alanı bulacağına ilişkin hüküm de göz ardı edilmemelidir.⁴⁹

Zevkliler - K. Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 15. Bası, 2015, s. 12; Eren, *Borçlar Hukuku...*, s. 192; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Vedat Kitapçılık, 1. Cilt, 2012, s. 4.

42 Aral - Ayrancı, *Borçlar Hukuku...*, s. 52-53; Eren, *Borçlar Hukuku...*, s. 192; Gümüş, *Borçlar Hukuku...*, s. 10; Zevkliler - Gökyayla, *Borçlar Hukuku...*, s. 12vd.

43 Aral - Ayrancı, *Borçlar Hukuku...*, s. 53; Gümüş, *Borçlar Hukuku...*, s. 7; Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* Vedat Kitapçılık, 1. Cilt, 2008, s. 13; Zevkliler - Gökyayla, *Borçlar Hukuku...*, s. 18.

44 Aral - Ayrancı, *Borçlar Hukuku...*, s. 53; Eren, *Borçlar Hukuku...*, s. 193; Gümüş, *Borçlar Hukuku...*, s. 8; Tandoğan, *Borçlar Hukuku...*, s. 69; Zevkliler - Gökyayla, *Borçlar Hukuku...*, s. 18.

45 Aral - Ayrancı, *Borçlar Hukuku...*, s. 55; Gümüş, *Borçlar Hukuku...*, s. 6; Tandoğan, *Borçlar Hukuku...*, s. 75-76; Zevkliler - Gökyayla, *Borçlar Hukuku...*, s. 21.

46 Ortaklık sözleşmesinin TBK kapsamında bir adi ortaklık olup olmadığına ilişkin değerlendirme için bkz. İsmail Esin, *Birleşme ve Devralmalar*, On İki Levha Yayıncılık, 3. Basım, 2021, s. 290.

47 Gümüş, *Borçlar Hukuku...*, s. 16; Tandoğan, *Borçlar Hukuku...*, s. 13.

48 Aral - Ayrancı, *Borçlar Hukuku...*, s. 535.

49 Nevzat Tetik - Ersin Kanat, *21. Yüzyıl Girişimcileri için Melek Sermayenin Modern Finansal Teknikler İçerisindeki Yeri ve Önemi*, Innovation Policies of Turkey in The Process of Joining Euand a Comparative Analysis (Procedia VI International Congress on Entrepreneurship 2014) s. 268, <https://>

Melek yatırımcı ile girişimci arasında imzalanan sözleşmeler niteliği gereği rızai sözleşmelerdir. Tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının olması sözleşmenin rızai niteliğini ihtiva eder. Aynı zamanda bu sözleşmeler borç doğuran sözleşmelerdir. Nedeni ise taraflar sözleşme yaparak bir borcun doğumunu istemektedir. Beraberinde her iki tarafa borç yüklediğinden iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir.⁵⁰ Bu sözleşmelerde temel borç melek yatırımcı için girişimcinin fikrinin hayata geçmesine finansörlük ederek işin getirisini edinirken girişimci için melek yatırımcının maddi ve manevi desteğini talep etmektedir.⁵¹ Bunun yanı sıra, melek yatırımcı ile girişimci arasında yapılan sözleşmeler aşağıdaki nitelikleri taşımaktadır.

4.5. Uygulamada Karşılaşılan Sözleşmeler

Melek yatırımcı ve girişimci, süreç içerisinde her aşamada sözleşmesel bir ilişki içerisinde yer alırlar. Esasen sözleşmeler her iki taraf açısından birçok soru ve sorunun baştan giderilmesine yardımcı olur. Bu nedenle tarafların hak ve yükümlülüklerini düzenleyen sözleşmelerin titizlikle hazırlanması hukuki sürecin sağlıklı ilerlemesine vesile olur.

Melek yatırımcı ile girişimci arasında yapılan sözleşmelere uygulanacak özel bir kanun bulunmadığından TBK'daki düzenlemeler dikkate alınacaktır. Kural olarak borçlar hukukunda sözleşme serbestisi kabul edilmektedir. TBK'nun 26'ncı maddesinde tarafların sözleşmenin konusunu belirlemede serbest oldukları düzenlenmiştir. Ayrıca TBK'nun 12'nci maddesindeki düzenleme de açıkça şekil serbestliğini vurgular niteliktedir. Şöyle ki, sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir. Fakat tarafların hak ve yükümlülüklerini açık ve net bir şekilde düzenleyen bir sözleşme her iki tarafın hak ve menfaatlerinin korunmasında oldukça yararlıdır. Öncelikle sözleşme, tarafları düşünmeye sevk etmektedir. Diğer bir anlatımla, melek yatırımcı ve girişimci arasındaki hukuki ilişkiyi düzenleyen bu sözleşmeler her ne kadar şekil şartına tabi değilseler de yazılı sözleşmeler tarafları düşünmeye sevk ettiği gibi hukuki güvenliği de sağlamaktadır.⁵²

TBK'daki sözleşmeler bakımından kabul edilen şekil serbestliği Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 17'nci maddesinde tekrarlanmıştır. Taraflar arasındaki sözleşmede tarafların ihtiyaç ve önceliklerine göre düzenleneceği bu konuda şekil serbestisi olduğu kabul edilmektedir. Yönetmeliğin 17'nci maddesinin 2'nci fıkrası, tarafların karşılıklı hak ve sorumluluklarını teminat altına almak üzere başka sözleşmeler yapabileceğini, ancak bu yeni sözleşmelerin esas sözleşmeye aykırılık teşkil edemeyeceğini düzenlemiştir. Esas sözleşme dışında melek yatırımcı ile girişimci arasında imzalanan sözleşmelere ayrı başlıklarda yer verilmiştir.

paperzz.com/doc/5036372/ice2014kongre-kitab%C4%B1---international-congress-on-entrepr...
Erişim Tarihi: 11.09.2024.

50 Oğuzman -Öz, *Borçlar Hukuku...*, s. 43; Akipek - Küçükgüngör, *Sözleşmeler Rehberi*, s. 20; Fahrettin Aral - Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Yetkin Yayınları, 9.Bası, 2012, s. 388.

51 Uluyol, *Girişimcilikte...*, s. 62.

52 Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku...*, s. 103; Oğuzman - Öz, *Borçlar Hukuku...*, s. 140; Umut Yeniocak, *Sözleşme Hazırlama ve İnceleme Rehberi*, Seçkin Yayınevi, 2014, s. 30-31.

Uygulamada yapılan sözleşmeler birbirinden farklılık arz etmektedir.⁵³ Fakat melek yatırımcılar, girişimciler ve melek yatırım ağlarında süreci yürüten yetkili kişilerle yapılan görüşmeler sonucunda genel olarak aşağıda belirtilen sözleşmelerin düzenlendiği tespit edilmiştir.

i. Gizlilik Sözleşmeleri (Non-disclosure/Confidentiality Agreement):

Melek yatırımcı ile girişimci arasında hukuki ilişki kurulmadan önce girişimi değerlendirmek adına ön görüşmeler yapılırken gizli bilgi paylaşımları yapılması kaçınılmazdır. Gizlilik sözleşmesi söz konusu bu bilgilerin korunması ile ilgili karşılıklı hak ve yükümlülükleri düzenlemek adına imzalanan sözleşmedir.⁵⁴ Gizlilik hükmü uyarınca, tarafların süreç içerisinde birbirleriyle paylaşmış oldukları bilgi ve belgeler, müzakereler sırasında edinilen örneğin tarafların mal varlığına veya faaliyetlerine ilişkin bilgiler ve-gizlilik kapsamında değerlendirilebilecek diğer her türlü husus bu kapsamda değerlendirilmelidir.

ii. Niyet Mektupları (Termsheet/Letter of Intent):

Niyet mektubu, melek yatırımcının girişimcinin faaliyet gösterdiği alanda var olmasını veya büyümesini sağlamak adına yatırımda bulunarak girişimciyle ortak olma niyetiyle imzaladıkları sözleşmedir. Yatırım sözleşmesinin şekillenmesinde yardımcı olan bu sözleşme bağlayıcı özellik taşımamaktadır. Bu sözleşmelerin hukuki ağırlığı az, ticari yönden hükümleri daha ağırlıklıdır. Diğer bir anlatımla, bu sözleşmeler çoğunlukla ticari hususlara ilişkin hükümler içermekte, ticari konulara ağırlık vermektedir. Niyet mektubunun içeriğinde esas sözleşmeye dair konulara yer verilmesine rağmen bu sözleşmenin tarafları yatırım yapma taahhüdü altına soktuğu düşünülmemelidir. Bu sözleşmeler yatırımın çerçevesini çizen sözleşmedir. Nitekim niyet mektubunun gönderilmesinden sonra pay sahipliği sözleşmeleri gündeme gelmektedir. Pay sahipliği sözleşmelerinde ise gelecekte kurulacak şirketin şekillendirilmesi söz konusudur.⁵⁵ Yapılacak yatırım gerçekleşmez ise niyet mektubu hükümsüz kalır. Ancak yatırımın gerçekleşmesi halinde niyet mektubu içindeki hükümler yatırım sürecini düzenleyecek sözleşmelerin içeriğini etkiler.

iii. Şirket Esas Sözleşmesi ve Pay Sahipliği Sözleşmesi (Articles of Association and Shareholders Agreement):

Şirket esas sözleşmesi, melek yatırımcı ile girişimci arasında sermaye ve fikrin bir araya getirilerek kâr, zarar ve karşılıklı sorumlulukların düzenlendiği anlaşmadır. Melek yatırımcı ve girişimcinin

53 John F. Coyle - Joseph M. Green, 'The SAFE, The KISS, and The Note: A Survey of Startup Seed Financing Contracts' (2018) 103(42) s. 60, https://www.minnesotalawreview.org/wp-content/uploads/2019/02/Coyle_Final.pdf, Erişim Tarihi: 13.09.2024; Uçar, *Risk Sermayesi...*, s. 17.

54 Batu Uslu- Nigar Guliyeva, *Start-up Hukukunda Gizlilik Sözleşmelerinin Önemi*, <https://kilinlaw.com.tr/start-up-hukukunda-gizlilik-sozlesmeleri/#:~:text=Zira%20gizlilik%20s%C3%B6zle%C5%9Fmesi%20imzalanmas%C4%B1%20y%C3%BCr%C3%BCt%C3%BClen,ederek%20bu%20bilgilerin%20korunmas%C4%B1n%C4%B1%20sa%C4%9Flamaktad%C4%B1r>, Erişim Tarihi: 13.09.2024.

55 The British Private Equity and Venture Capital Association, *A Guide to Venture Capital Term Sheets*, 2007, https://www.bvca.co.uk/Portals/0/library/Files/StandardIndustryDocuments/Guide_to_VC_Termsheets.pdf, Erişim Tarihi: 14.09.2024.

birlikte bir şirket çatısı altında olması şahısların şahsi sorumluluklarından ziyade şirket tüzel kişiliğinin sorumluluğunu gündeme getirecektir. Düzenlenecek olan şirket sözleşmesinde tarafların hak ve yükümlülükleri belirlenip sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi sağlanacaktır. Şirket sözleşmesinde taraflar istedikleri koşul ve müeyyidelere yer verebilir. Tarafların hisse oranı, sermaye miktarı, elde edilen kârın dağıtılma şekli, temsil yetkisi ve sınırları, kararlardaki nisap oranları gibi konulara sözleşmede yer verilebilir.⁵⁶ Pay sahipliği sözleşmesi, melek yatırımcının girişimcinin kurmuş olduğu şirketteki pay sahipliği yapısını, yönetim işleyişi ve faaliyetleri ile tarafların birbirlerine karşı olan hak ve yükümlülüklerini düzenlemektedir. Pay sahipliği sözleşmesi esas sözleşmenin tamamlayıcısı olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla her iki sözleşmedeki hükümler birbiriyle uyumlu olmak zorundadır. Pay sahipliği sözleşmesi hissedarın yatırımını korumak ve aralarında adil bir ilişki kurmak adına önemlidir. İlerleyen süreçte taraflardan birinin ölmesi veya hissesini diğer bir kişiye devretmesi halinde uygulanması gereken kurallar ile pay sahipleri arasında çıkabilecek uyuşmazlıkların nasıl çözülmesi gerektiği konuları ana hatlarıyla pay sahipliği sözleşmesinde belirlenir. Pay sahipliği sözleşmesi özel ihtiyaçlara göre şekillenmelidir. Kurucu hissedar ya da melek yatırımcı, azınlık hissedar veya çoğunluk hissedar olmalarına bağlı olarak sözleşmenin şekillenmesinde hak ve yükümlülükler göz önünde bulundurulmalıdır.⁵⁷

iv. Hisse Alım Sözleşmesi (Share Purchase Agreement): Hisse alım sözleşmesi, girişime ait mevcut bir şirketin hisselerine melek yatırımcının belirli oranlarda sahip olmasını düzenleyen sözleşmedir. Aynı zamanda bu sözleşme şirket ortaklarından biri veya birkaçının kendisine ait hisse paylarını şirket ortaklarından birine veya dışardan birine devretmesine ilişkin konuları da içerir.⁵⁸

v. Sermaye Taahhüdü Sözleşmesi (Share Subscription Agreement): Sermaye taahhüdü sözleşmesi, melek yatırımcı ile girişimcinin şirketin hisseleri üzerinde mutabık kalınan bir fiyattan ek hisse satın alma konusunda yaptıkları sözleşmedir. Sözleşmede hâlihazırda şirkette kimlerin ne kadar hisse sahibi olduğuna, gelecekte hisse ödemelerinin nasıl yapılacağına ilişkin hususlara yer verilerek ileride çıkacak olası uyuşmazlıklar önlenmektedir. Sözleşme her iki tarafı da daha sonraki bir aşamada belirsizlikten kurtarmaya hizmet etmektedir.⁵⁹

56 Duygu Doğan Şahiner- Saruhan Yiğit Yağcı, Startuplar için Ortaklık Sözleşmesi, <https://kilinlaw.com.tr/startuplar-icin-ortaklik-sozlesmesi/>, Erişim Tarihi: 15.09.2024; Günay, Girişim Şirketlerinin..., s. 277.

57 The EBAN Law and IP Working Committee, *Introduction to Shareholder's Agreements*, 2018, <https://www.eban.org/wp-content/uploads/2018/11/Shareholder-Agreement-Guidelines.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2024.

58 Adam Kudryl, *Share Purchase Agreements (SPA): Your Practical Legal Guide*, 2022, <https://harperjames.co.uk/article/share-purchase-agreements-practical-legal-guide/#section-1>, Erişim Tarihi: 11.09.2024.

59 Edwin L. Miller Jr., *Lifecycle of a Technology Company: Step-by-Step Legal Background and Practical Guide from Startup to Sale*, John Wiley and Sons 2008, s. 23-24; Nesrin Şahin, *İştirak (Sermaye Katılım) Sözleşmeleri Yoluyla Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliğinin Kazanılması*, Adalet Yayın evi,

vi. Hisseye Dönüştürülebilir Borç Sözleşmesi (Convertible Note): Diğer bir adıyla borç ve sermaye finansmanının karması olarak yapılandırılmış finansman sözleşmesi, girişimciyi finanse etmek ve faaliyetlerine destek sağlamak amacıyla melek yatırımcının nakdi finansman sağlamasını düzenleyen sözleşme türüdür. Melek yatırımcının sağlamış olduğu nakde karşılık girişimci sözleşmeyle ileride sermayeye dönüşen veya sözleşmeyle belirlenen şartların gerçekleşmesi durumunda melek yatırımcıya geri ödenmesi mümkün olabilecek bir borç cinsiyle borçlanmasını içeren sözleşmedir. Bu sözleşmeye istinaden yatırımcı borcu ileride hisseye çevirme hakkına sahip olmaktadır.⁶⁰

vii. Danışmanlık Sözleşmesi (Advisor Agreement): Danışmanlık sözleşmesi, kişinin danışmanlık hizmeti ile sermaye olarak koyduğu emeği karşılığında nakit bir bedel almaksızın gelecekte girişimciye ait şirketten hisse alma hakkı sağlayan sözleşmedir. Sözleşme de danışmanın vereceği hizmetin içeriği, devri taahhüt edilen payların miktarı ve türü, devir tarihi, olası sözleşmenin feshi halinde ihbar süresine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.⁶¹

viii. Telif Hakkı ve Patent İsteme Hakkı Devri Sözleşmesi (Copyright and Patent Request Transfer Agreement): Telif hakkı devri sözleşmesi, girişimcinin meydana çıkardığı ürün veya eser, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve ilgili mevzuat uyarınca eser sayıldığı takdirde tüm mali haklarını, komşu haklarını, bağlantılı haklarını melek yatırımcıya devrettiğine, manevi hakları kullanma konusunda muvafakat verdiği dair imzalanan sözleşmedir. Yine 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında patentlenebilir bir buluşun ortaya çıkması durumunda patent isteme hakkı devir sözleşmesi de girişimci ile melek yatırımcı arasında imzalanabilen sözleşmeler arasındadır.

ix. Kişisel Verilerin Korunması Sözleşmesi ve Protokolleri (Personal Data Protection Agreement and Protocols): Kişisel verilerin korunmasına ilişkin sözleşme ve protokoller, taraflar arasında görüşmeler sırasında ve sonrasında kişisel verileri toplama, işleme, paylaşma, koruma altına alma adına hazırlanan sözleşmedir.⁶² Örneğin; veri aktarım sözleşmesi, aydınlatma metinleri, çerez politikaları gibi metinler kişisel verilerin korunmasına dikkat ederek hazırlanmalıdır.

Bu sözleşmeler dışında taraflar arasında özel durumlar için ayrıcalıklı haklar sunan ilave sözleşmeler de yapılabilir. Melek yatırımcının şirkete sunduğu belirli

Ankara 2023, s. 18; Günay, *Girişim Şirketlerinin...*, s. 267.

60 Ryan Roberts, *What All Entrepreneurs Must Know About Startup Law*, Lioncrest Publishing, 2019, s. 346.

61 Sarath, 'Fast Agreement or Founder Advisor Standard Template: Everything You Need to Know' (Eqvista, 2019, <https://eqvista.com/fast-agreement-everything-you-need-to-know/>), Erişim Tarihi: 12.09.2024.

62 Kevin E. Davis - Florencia Marotta-Wurgler, Contracting for Personal Data, *New York University Law Review*, 2019, s. 662-705, <https://nyulawreview.org/wp-content/uploads/2019/10/NYULAWREVIEW-94-4-DavisMarotta-Wurgler.pdf>, Erişim Tarihi: 21.02.2024.

taahhütler karşılığında finansman harici ama finansmanı da etkileyen hisse hak edişine etki eden çeşitli özel sözleşmeler imzalanabilir. Örneğin; melek yatırımcı uzman olduğu yeni pazar açılım alanında girişimin ilgili pazara hızlı girişini sağlayabilir. Bunun karşılığı olarak yönetim kurulunda temsil hakkı, şirket cirosundan pay verileceği özel bir sözleşme ile belirlenebilir.

Yukarıda bahsi geçen sözleşmelerde kullanılan dil, yatırımın tohum öncesi yatırım ve şirketleşme sonrası yatırım şeklinde ikiye ayırarak incelenmesi gerekmektedir.⁶³ Tohum öncesi yatırımda, bir başka ifadeyle ortada bir şirket olmadığı takdirde mevzuatta herhangi bir kısıt bulunmadığından taraflar diledikleri dilde sözleşme hazırlayabilirler. Fakat Türkiye Cumhuriyeti menşeli bir şirkete yatırım yapıldığı takdirde imzalanacak sözleşmenin Türkçe dilinde olması gerekmektedir. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti sınırlarındaki her türlü şirket ve işletme, Türkiye’de gerçekleştirdiği her türlü işlem, sözleşme, haberleşme, yazışmalarını, hesap ve defterlerini Türkçe tutmakla yükümlüdür (805 sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun madde 1). Nitekim Yargıtay’ın sözleşmelerde ve işlemlerinde Türkçe dilinin kullanılmadığı evraklara dayanak gösterilemeyeceğine ilişkin yerleşik kararları da bulunmaktadır.⁶⁴ Ancak doktrinde bu zorunluluk hem sözleşme özgürlüğü ilkesi ile çeliştiği hem de küreselleşen dünyada bu şartın halen sürdürülmesini uygun görmeyen görüşler mevcuttur.⁶⁵

Melek yatırımcı ile girişimci arasında yapılacak sözleşmelerde dikkat edilmesi gereken diğer hususlara da değinmek gerekir. Sözleşme imzalandıktan sonra sözleşmenin içeriğine ilişkin yapılacak tüm değişikliklerde yazılılık şartı getirilmesi, sözleşmenin taraflarında birden fazla kişi olduğu takdirde müteselsil borçluluk veya müteselsil alacaklılığa ilişkin hükümlere açıkça yer verilmesi önemlidir. Bununla birlikte, tarafların sözleşmeye aykırı davranmaları halinde karşılaşılabilecek cezai şartlara yer verilebilir. Sözleşmede belirlenen cezai şartlar ödenecek nakdi bir bedel şeklinde tayin edilebileceği gibi ileride girişimden pay alınacak miktarın azaltılması veya ortadan kaldırılması şeklinde de tayin edilebilir. Ayrıca, sözleşmede tarafların yasal tebligat adres ve iletişim bilgileri belirtilmelidir. Aynı zamanda, sözleşmede açık bir şekilde tarafların hak ve yükümlülüklerinin mahiyeti, sözleşmenin süresi, yatırımın yapılacağı tarih gibi hususlara yer verilmelidir. Bunların yanı sıra, sözleşmeyle ilgili yaşanabilecek uyuşmazlığın veya hak taleplerinin hangi mahkemelerde ve hangi kanun hükümlerinin uygulanacağına ilişkin açık hüküm bulunmalıdır.

SONUÇ

“Bir fikrim var fakat bu fikri hayata geçirecek sermayem yok” cümlesini girişimcilerin dile getirdiğine çoğunlukla şahit olunmaktadır. Diğer bir anlatımla,

63 Girişimin şirketleşme süreci hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Günay, *Girişim Şirketlerinin...*,

64 Yargıtay 11. HD, 4231/5032, 07.10.1986; Yargıtay 11. HD, 2009/10605, 2011/10371, 15.09.2011 Yeniocak, *Sözleşme Hazırlama...*, s. 396-398.

65 Oğuzman -Öz, *Borçlar Hukuku...*, s. 142.

hayatta bazı kişilerin fikirleri, buluşları varken bazı kişilerin ise sermayesi olabilir. Melek yatırımcılık tam da bu çıkmazdan kurtaran bir finansman türüdür. Girişimci yeni fırsatlar oluşturarak mal ya da hizmet üretirken melek yatırımcı girişimcinin ihtiyacı olan sermayeyi sağlayarak fikrin hayata geçmesine yardımcı olmaktadır.

Melek yatırımcı ve girişimcinin birbiriyle ilişkili fakat aynı zamanda birbirinden bağımsız hak ve borçları vardır. Melek yatırımcının ana borcu sermaye koymak iken girişimcinin melek yatırımcıya karşı en temel sorumluluklarından biri yatırımcının sağlamış olduğu desteği, ortaya konan girişim fikrinin hayata geçirilmesi için uygun şekilde kullanmaktır. Melek yatırımcılıkta genel anlamda yatırımcının motivasyonu teknoloji girişimine, bir buluşa ve yeni bir fikre yatırım yaparak sermayedar olmaktır. Buna karşın girişimcinin motivasyonu ise ihtiyaç duyduğu sermaye veya danışmanlığı olarak girişimini hayata geçirmektir.

Her ne kadar melek yatırımcı ile girişimcinin ikili ilişkideki motivasyonları farklı olsa da her ikisinin ortak bir hukuki güvenceye ihtiyaçları vardır. Söz konusu bu güvence aralarında yapılan sözleşmelerle hukuksal zemine kavuşturulabilir. Bu çalışmayı yürütürken uygulamayı görmek adına melek yatırımcılar, girişimciler ve melek yatırım ağlarında süreci yürüten kişilerle tarafımda görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmelerde bahsi geçen kişilerden melek yatırımcı ve girişimci arasında hangi sözleşmelerin yapıldığı bilgisi edinilmeye çalışılmıştır. Fakat uygulamada melek yatırımlarda tek tip bir sözleşme tipi oluşturulması pek mümkün olmadığı tespit edilmiştir. Tarafımda yapılan görüşmeler neticesinde melek yatırımcı ile girişimci arasında sıklıkla yapılan sözleşmelerin gizlilik sözleşmeleri, niyet mektupları, şirket esas sözleşmesi ve pay sahipliği sözleşmesi, hisse alım sözleşmesi, sermaye taahhüdü sözleşmesi, hisseye dönüştürülebilir borç sözleşmesi, danışmanlık sözleşmesi, telif hakkı ve patent isteme hakkı devri sözleşmesi, kişisel verilerin korunması sözleşmesi ve protokolleri olduğu bilgisi edinilmiştir.

Melek yatırımcılar, girişimciler ve melek yatırım ağlarında süreci yürüten kişilerle yapılan görüşmelerde sözleşmelerin genel ana hatlarının belirlenmesi yeterli olup her yatırımın kendine has olmasından kaynaklı sözleşmelerin özgün hazırlanması gerekliliği de tespit edilmiştir. Çünkü diğer yatırımlara nazaran melek yatırımın sınırları belli değildir. Örneğin; bir taşınmaz alım satımında sözleşmede tarafların edimleri, hak ve yükümlülükleri belirli iken teknoloji girişiminin çıktıları belli değildir. Teknoloji girişiminde aynı hizmet ve alt yapı ile bir kullanıcıya hizmet verirken birden yüz bin kullanıcıya hizmet verilebilir. Bu nedenle bu yatırımlarda yatırımcının beklentisi yüksek olup aynı zamanda yatırımcının beklentisini anlamak büyük önem arz etmektedir.

Tarafların karşılıklı beklentilerinin tam anlamıyla karşılanabilmesi için sözleşmelerdeki hak ve yükümlülüklerin net bir şekilde belirlenmesi sürecin sağlıklı yürütülmesi bakımından oldukça önemlidir. Örneğin; melek yatırımcının girişimciye

aylık ne kadar süre danışmanlık hizmeti vermesi konusunun netleştirilmesi, sonrasında çıkar çatışmalarının yaşanmasına engel olacaktır. Bu doğrultuda her bir sözleşme girişime uygun olacak şekilde özenle hazırlanmalıdır. Söz konusu sözleşmeler bakımından mevzuatta geçerlilik şekli öngörülmediğinden sözleşmeler noter onaylı şekilde yapılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken mevzuatın bu yatırım türüne ilişkin genel düzenlemelerinin uygulamadaki sorunlar dikkate alınarak revizelerin yapılması gerekliliğidir. Ayrıca, Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik haricinde konuya ilişkin birincil mevzuat çalışmaları yürütülmelidir. Çünkü bu haliyle söz konusu yasal düzenlemeler yeterli değildir.

Bu yetersizlik istatistiksel olarak kanıtlanabilir durumdadır. 2013 ila 2024 yılları arasında melek yatırımcı sayısında gelişim olduğu rakamlarla da sabittir. Bahsi geçen tarih aralığında 1048 adet melek yatırımcı lisansı düzenlenmiş olup 576 adedinin aktif bir şekilde süreç içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir⁶⁶. Resmi rakamlar incelendiğinde girişimlerin yarısından daha fazlasının sürdürülebilir olmadığı görülmektedir. Bu durum birçok nedenle ilişkili olabilir ise de tarafımda yapılan görüşmelerde melek yatırımcı ile girişimci arasındaki ilişkinin sürdürülebilirliğini zedeleyen en önemli unsurlardan birinin yasal düzenlemelerdeki eksiklik olduğu görülmüştür. Bu sonuç melek yatırımcı ile girişimci arasındaki ilişkiye yönelik yasal düzenlemelerin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

66 Hazine ve Maliye Bakanlığı, BKS İlerleme Raporu, 2024, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2024/04/BKS-ILERLEME-RAPORU-1.-CEYREK.pdf>, Erişim Tarihi: 10.10.2024.

KAYNAKÇA

Akipek, Şebnem - Küçükgüngör, Erkan, *Sözleşmeler Rehberi*, Yetkin Yayınları, 2002.

Aksoy, Pınar Çağlayan vd., *Sorularla Fintek*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023.

Aral, Fahrettin - Ayrancı, Hasan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

Aral, Fahrettin - Ayrancı, Hasan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Yetkin Yayınları, 9.Bası, 2012.

Ayan, Mehmet, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 5. Bası, 2007.

Bayar, Yılmaz, “Girişimcilik Finansmanında Risk Sermayesi ve Melek Finansmanı”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2012, C.7, S.2.

Benjamin, Gerald A. - Margulis, Joel, *The Angel Investor's Handbook, How to Profit from Early-Stage Investing*, Bloomberg Press.

Bilici, Meryem Solmaz, *Bankanın Mevduat Sözleşmesinden Doğan Hukuki Sorumluluğu*, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2024.

Bingöl, Gözde - Yılmaz Türkmen, Sibel, “Girişimciliğin Finansmanında Melek Sermaye ve Türkiye Uygulaması”, *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, C.12, S.45.

Büyükyıldırım, Ümit, *Yeni Başlayanlar için E-Ticaret*, Longplay Dijital Ajans Hizmetleri 2014, s. 20, <https://www.umityildirim.com/dosyalar/Yeni-Baslayanlar-Icin-E-Ticaret.pdf>?, Erişim Tarihi: 25.09.2024.

Canbaz, Muhammet Fatih - Öztürk, Doğan “Melek Yatırımcılık Farkındalık Analizi: Afyonkarahisar Örneği”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, C.6, S12.

Coyle, John F. - Green, Joseph M., ‘The SAFE, The KISS, and The Note: A Survey of Startup Seed Financing Contracts’, C.103, S.42, s. 60, https://www.minnesotalawreview.org/wp-content/uploads/2019/02/Coyle_Final.pdf, Erişim Tarihi: 13.09.2024.

Çakır, Ceyda, *Türkiye Startup Ekosisteminde Üniversite Kuluçka Merkezlerinin ve Melek Yatırımcılarının Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Tekirdağ 2021.

Davis, Kevin E. - Marotta-Wurgler, Florencia, Contracting for Personal Data, *New York University Law Review*, 2019, s. 662-705, <https://nyulawreview.org/wp->

content/uploads/2019/10/NYULAWREVIEW-94-4-DavisMarotta-Wurgler.pdf, Erişim Tarihi: 21.02.2024.

Demircioğlu, Huriye Reyhan, *Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa In Contrahendo Sorumluluğu)*, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.

Dinler Sakaryalı, Arzu Meltem, “İnovasyon ve Risk Sermayesi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, C.9, S.1.

Doğan Şahiner, Duygu – Yağcı, Saruhan Yiğit, Startuplar için Ortaklık Sözleşmesi, <https://kilinlaw.com.tr/startuplar-icin-ortaklik-sozlesmesi/>, Erişim Tarihi: 15.09.2024.

Edwin L. Miller Jr., *Lifecycle of a Technology Company: Step-by-Step Legal Background and Practical Guide from Startup to Sale*, John Wiley and Sons 2008.

Er, Bünyamin – Şahin, Yunus Emre- Mutlu, Mesut, “Girişimciler için Alternatif Finansman Kaynakları: Mevcut Durum ve Öneriler” *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, C.1, S.1.

Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Beta Yayınevi, 10. Bası, 2008.

Esin, İsmail, *Birleşme ve Devralmalar*, On İki Levha Yayıncılık, 3. Basım, 2021.

Etula, Sami, “Sweat Networks Equity Guide To Finding An Angel Investment”, <https://www.keuke.fi/client/keuke/userfiles/guide-to-finding-an-angel-investment.pdf>, Erişim Tarihi: 10.09.2024.

Gümüş, Mustafa Alper, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Vedat Kitapçılık, 1.Cilt, 2012.

Günay, Yavuz Selim, *Girişim Şirketlerinin Finansmanının Hukuki Çerçevesi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara 2024.

Güney, Semra – Nurmakhamatuly, Arman, “Kültürün Girişimciliğe Etkisi: Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Kültürlerarası Araştırma”, *Bahkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.10, S.18.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, BKS İlerleme Raporu, 2024, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2024/04/BKS-ILERLEME-RAPORU-1.-CEYREK.pdf>, Erişim Tarihi: 10.10.2024.

İnce, Salih Tayfun, *Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları ve Pay Sahipleri Sözleşmesi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.

İstanbul 4. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2019/382 K. 2020/445, T. 8.10.2020, www.lexpera.com.tr, Erişim Tarihi: 22.09.2024.

Karabayır, Mehmet Emin - Gülşen, Ahmet Zafer - Çifci, Sertaç – Muzaffar, Haroon, “Melek Yatırımcıların Yatırım Kararlarında Girişimci Odaklılığın Rolü: Türkiye’deki Melek Yatırımcılar Üzerine Bir Çalışma”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, C.67, S.2.

Kelly, Peter, *Business Angel Research: The Road Traveled and The Journey Ahead Handbook of Research on Venture Capital*, Edward Elgar Publishing 2007.

Kılıçoğlu, Ahmet M., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Turhan Kitabevi, 16. Bası, 2012.

Koçoğlu, Merve “Çalışanların Örgütlerine Yönelik Girişimcilik Yönelimi Algıları, Örgüt Desteği, Kariyer Tatminleri ve İşten Ayrılma Niyetleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Otomotiv Sektöründe Bir Araştırma” *Akademik Bakış Dergisi*, C.35, S.5.

Kudryl, Adam, *Share Purchase Agreements (SPA): Your Practical Legal Guide*, 2022, <https://harperjames.co.uk/article/share-purchase-agreements-practical-legal-guide/#section-1>, Erişim Tarihi: 11.09.2024.

Kuntalp, Erden, *Karışık Muhtevalı Akit*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Doçentlik Tezi, Ankara 1971.

Kurnaz, Gazi - Bedük, Aykut “Türkiye’de ve Dünyada Melek Yatırımcılık”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, C.20, S.1.

Lumme, Annareetta – Mason, Colin – Suomi, Markku, *Informal Venture Capital: Investors, Investments and Policy Issues in Finland*, Kluwer Academic 1998.

McKaskill, Tom, *An Introduction to Angel Investing-A Guide to Investing in Early Stage Entrepreneurial Ventures*, Breakthrough Publications, 2009, s. 135, https://www.angelcapitalassociation.org/data/Documents/Resources/McKaskill-Intro_to_Angel_Investing.pdf, Erişim Tarihi:10.10.2024.

Prowse, Stephen, “Angel Investors and The Market for Angel Investments”, *Journal of Banking and Finance*, (1998) 22(6-8), <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0378426698000442>, Erişim Tarihi: 14.09.2024.

Rekabet Kurulu, K. 20-31/394-177 T. 25.06.2020, www.lexpera.com.tr, Erişim Tarihi:13.09.2024.

RG 19.04.2022/31814.

Roberts, Ryan, *What All Entrepreneurs Must Know About Startup Law*, Lioncrest Publishing, 2019.

Oğuzman, Kemal - Öz, Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Vedat Kitapçılık, 2015.

Özkan, Tuba, “Girişimcilikte Finansman Modeli”, *EKEV Akademi Dergisi*, C.23, S.78.

Sarath, ‘Fast Agreement or Founder Advisor Standard Template: Everything You Need to Know’ (Eqvista, 2019, <https://eqvista.com/fast-agreement-everything-you-need-to-know/>), Erişim Tarihi: 12.09.2024.

Şahin, Nesrin, *İştirak (Sermaye Katılım) Sözleşmeleri Yoluyla Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliğinin Kazanılması*, Adalet Yayın evi, Ankara 2023.

Şener, Eshabil, *Girişimciliğin Finansmanında Melek Yatırım: Türkiye Üzerine Bir İnceleme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Kırklareli 2019.

Tandoğan, Haluk, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri* Vedat Kitapçılık, 1.Cilt, 2008.

Tebliğ No: 2008-32/34.

Tetik, Nevzat - Kanat, Ersin, *21.Yüzyıl Girişimcileri için Melek Sermayenin Modern Finansal Teknikler İçerisindeki Yeri ve Önemi*, Innovation Policies of Turkey in The Process of Joining Euand a Comparative Analysis (Procedia VI International Congress on Entrepreneurship 2014) s. 268, <https://paperzz.com/doc/5036372/ice2014kongre-kitab%C4%B1---international-congress-on-entrepr...>, Erişim Tarihi:11.09.2024.

The British Private Equity and Venture Capital Association, *A Guide to Venture Capital Term Sheets*, 2007, https://www.bvca.co.uk/Portals/0/library/Files/StandardIndustryDocuments/Guide_to_VC_Termsheets.pdf, Erişim Tarihi: 14.09.2024.

The EBAN Law and IP Working Committee, *Introduction to Shareholder's Agreements*, 2018, <https://www.eban.org/wp-content/uploads/2018/11/Shareholder-Agreement-Guidelines.pdf>, Erişim Tarihi: 15.09.2024.

Uçar, Gözde, “Risk Sermayesi ve Meslek Sermaye Finansman Yönetiminin Girişimciliğin Finansmanı Açısından Değerlendirilmesi” *İşletme Bilimi Dergisi*, C.8, S.1.

Uçkun, Nurullah, “KOBİ’lerin Finansal Sorunlarına Melek Sermaye Çare Olabilir mi?” *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (2009) 41.

Ulutürk Cinbaş, Sinem, “Türkiye’deki Akredite Melek Yatırımcı Ağlarının Gelişiminin ve Karakteristik Özelliklerinin Analizi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, (2017) 1(1).

Uluyol, Osman “Girişimcilikte Alternatif Bir Finansman Modeli Olarak Melek Finansman Yöntemi”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, C.3, S.2.

Uslu, Batu - Guliyeva, Nigar, *Start-up Hukukunda Gizlilik Sözleşmelerinin Önemi*, <https://kilinclaw.com.tr/start-up-hukukunda-gizlilik-sozlesmeleri/#:~:text=Zira%20gizlilik%20s%C3%B6zle%C5%9Fmesi%20imzalanmas%C4%B1%20y%C3%BCt%C3%BCt%C3%BClen,ederek%20bu%20bilgilerin%20korunmas%C4%B1n%C4%B1%20sa%C4%9Flamaktad%C4%B1r.>, Erişim Tarihi: 13.09.2024.

Uzunkaya, Sudenaz, “Türkiye’deki Akredite Melek Yatırım Ağları”, StartupCentrum, 8 Ocak 2022, <https://media.startupcentrum.com/tr/turkiyedeki-akredite-melek-yatirim-aglari/>, Erişim Tarihi: 12.09.2024.

Yanık, Seren Deniz, “Girişim Şirketlerinin Sermaye İhtiyaçlarını Karşılama için Kullandıkları Fon Mekanizmaları”, *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2.

Yeniocak, Umut, *Sözleşme Hazırlama ve İnceleme Rehberi*, Seçkin Yayınevi, 2014.

Zevkililer, Aydın - Gökyayla, K. Emre, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 15.Bası, 2015.

<https://www.trangels.com/>; <https://abanangels.org/>; <https://www.eban.org/>, Erişim Tarihi: 28.09.2024.